

Lovrić, Goran i Marijana Jeleč. *Uvod u interpretaciju proze*. Zagreb – Zadar: Leykam international – Sveučilište u Zadru, 2021., 170 str.

Monografija *Uvod u interpretaciju proze* nastala u suautorstvu Gorana Lovrića i Marijane Jeleč pruža temelje za razumijevanje proznog teksta i time predstavlja značajan doprinos postojećoj stručnoj literaturi interpretacije proze na akademskoj, ali i općeobrazovnoj razini. Naime, autori svojim saznanjima daju uvid u analitičke i interpretacijske postupke kakvi se koriste u stranim stručnim izdanjima, ali prije svega kakvi se koriste u njemačkoj stručnoj literaturi, što je i logično s obzirom na znanstvenu granu teorije i povijesti njemačke književnosti kojoj Lovrić i Jeleč pripadaju. Monografija time obogaćuje korpus domaće književnosti i pruža širok spektar novih informacija vezan za metodologiju analize i interpretacije proznog teksta. Autori eksplicitno navode da su knjigu koncipirali s ciljem određivanja temeljnih i relevantnih pitanja za analiziranje i interpretaciju proznih djela, što konciznim i razumljivim načinom pisanja definitivno i ostvaruju. Knjiga osposobljava čitatelja za tumačenje i razumijevanje proze, a uz primjere na konkretnim književnim djelima olakšava se razumijevanje teorije. Budući da autori godinama poučavaju književnost u visokom školstvu, knjiga je prije svega namijenjena studentima filoloških smjerova, ali i ostalima koji se bave proznom književnošću.

Knjiga je objavljena 2021. godine i sastoji se od sedam logično strukturiranih poglavlja koja prate ključne aspekte tumačenja proze. Svim poglavljima prethodi *Predgovor* sa svrhom pripreme čitatelja na analize koje slijede. Preglednosti sadržaja analize pridonosi i detaljno oblikovanje *Sadržaja* u kojem autori navode i ključne pojmove kojima će se u pojedinom poglavlju baviti. U prvom poglavlju Lovrić i Jeleč temeljito pojašnjavaju što je književna interpretacija i u kojem je odnosu s analizom, ističu važnost samog recipijenta koji provodi analizu i interpretaciju teksta koji čita. Kako tih recipijenata uvijek ima više, ukazuje se, između ostalog, i na postojanost više mogućih interpretacija proznog djela što ukazuje na dominaciju književno-znanstvene metodologije koja počiva na estetici recepcije.

No, koja je uloga književnosti? Što je to književni, a što neknjiževni tekst? Koju ulogu igra društveni kontekst u tumačenju književnosti? To su samo neka od pitanja kojima se autori bave u poglavlju „Književni tekst i kontekst“, koje slijedi kao drugo poglavlje u knjizi. Analizom konkretnih primjera i ranijih teorijskih pristupa autori dokazuju da je za tumačenje unutarnjih zakonitosti književ-

nog teksta važno iskustvo recipijenta koji za uspješnu interpretaciju djela mora uzeti u obzir više čimbenika među kojima jesu: „biografija autora, predznanje o književnim vrstama i književnim epohama, različite kulturne tradicije, kao i vremensku pozadinu teksta, pa tako sagledava i društveno-povijesni kontekst i utjecaj na autora i književni tekst“ (Lovrić, Jeleč 36). Budući da se čitatelji s vremenom razvijaju i u procesu su trajnog stjecanja iskustva, trajno su moguće i reinterpretacije umjetničkog teksta.

Treće poglavlje knjige usmjereno je na klasifikaciju proze te donosi saznanja o epici, umjetničkoj prozi i njezinim oblicima: romanu, noveli, kratkoj priči, paraboli, bajci, basni i legendi. Autori pri tome nude za svaki oblik umjetničke proze brojne teorijske primjere kao i primjere svjetske i domaće književnosti. Između ostalog, bave se problematikom važnosti klasifikacije književnih oblika i ukazuju na činjenice da je poznavanje obilježja književnih vrsta i podvrsta ključno za razumijevanje književnog djela.

U četvrtom poglavlju autori upoznaju čitatelje s funkcijom pripovjedača i naratološkom analizom u umjetničkom tekstu. Predstavljaju se tipovi pripovjedača i načini na koje oni stvaraju pripovjedni svijet. Oslanjajući se na teorije pripovijedanja teoretičara Franza Karla Stanzela, Gérarda Genettea i Wolfa Schmida detaljno su predstavljeni različiti modeli analize narativne situacije u proznim djelima. Autori se pri tome bave pozicijom pripovjedača po opsegu sudjelovanja u radnji te razinama i pozicijama pripovijedanja. Tumači se način kojim se prenosi pripovijedanje, što obuhvaća distancu i fokalizaciju kao glavne Genetteove koncepte po kojima su kasnije nastali drugi modeli perspektivizacije među kojima je i Schmidov model.

„Likovi u proznom tekstu“ naslov je petog poglavlja čiju srž čine metode i načini interpretacije proze usmjereni na književni lik. Ključnu važnost za razumijevanje djela nosi upravo književni lik jer stvaranjem lika po određenim obilježjima pisci usmjeravaju čitatelja, a time i njegovu interpretaciju samog djela. Lovrić i Jeleč pri obradi tematike analize lika predstavljaju modele analize lika prema Jamesu Phelanu, Jensu Ederu, Manfredu Pfisteru, Fortisu Jannidisu, P. Kroghu Hansenu, Wayneu C. Boothu i Franzu K. Stanzelu.

Za karakterizaciju likova u književnosti važne su i kategorije vremena i prostora, odnosno mjesto i tijek radnje koji stvaraju okvire unutar kojih lik može djelovati. Književni je lik taj koji kompletira prostor i oživljava ga, „dok je svjesno inscenirani prostor radnje istovremeno odraz njihove slike svijeta, tj. njihovih rad-

nji, težnji, problema itd.“ (Lovrić, Jeleč 100). Referirajući se na Mihaila Bahtina, Günthera Müllera, Gérarda Genettea, Wolfganga Kaysera, Gerharda Hoffmanna i dr. autori u šestom poglavlju pružaju uvid u teorijske pristupe strukturiranja vremena i prostora u književnosti. Što je kronotop? Što je to pripovjedno, a što pripovjedano vrijeme? Što su osvrti, a što predviđanja? Koje su uloge prostora u književnosti? To su samo neka od pitanja na koje autori u ovom poglavlju nude detaljna objašnjenja i odgovore, a koji akademskom, ali i prosječnom konzumentu proze mogu pomoći uočiti vremenska i prostorna obilježja u književnim djelima.

U sedmom i posljednjem poglavlju *Uvoda u interpretaciju proze* Lovrić i Jeleč donose povijesni pregled terminologije i metodologije u znanosti o književnosti. Prati se razvoj metoda od 19. stoljeća kada se pojavio pozitivizam sve do suvremenog doba kada postoji metodološki pluralizam. Put razvitka teorije o književnosti autori prikazuju kroz razradu književno-znanstvenih metoda kao što su ideja tzv. povijesti duha (njem. *Geistesgeschichte*), hermeneutika, ruski formalizam, strukturalizam, metoda imanentne interpretacije, psihoanalitička književna teorija, poststrukturalizam, novi historizam, dekonstrukcija i teorija estetike recepcije. Među tradicionalnim i modernim pristupima u proučavanju književnosti primjećuju se uglavnom dvije strategije interpretacije od kojih se jedna u tumačenju orijentira na „književno djelo kao umjetničku i jezičnu tvorvinu“, dok se druga strategija fokusira „na različite veze s kontekstom“ (Lovrić, Jeleč 142). Opisom metodoloških pristupa književnosti omogućuje se bolje razumijevanje svih mogućnosti i pristupa tumačenju proze.

Detaljnom analizom književno-znanstvene teorije o interpretaciji prozne književnosti autori dokazuju da je književna interpretacija složen proces koji obuhvaća niz čimbenika na koje recipijent treba obraćati pozornost: vrsta proze o kojoj je u književnom djelu riječ, način pripovijedanja, karakterizacija i konstelacija likova, struktura vremensko-prostornih odrednica i brojni drugi. Posebnost ove knjige čini njezin jasan i pregledan način približavanja stručne terminologije čitateljima te brojni primjeri koji ilustriraju njezinu primjenu i olakšavaju razumijevanje, što je sve i razlog zbog kojega će knjiga Gorana Lovrića i Marijane Jeleč odgovarati i onima koji su tek krenuli u znanstveno-istraživačke vode i iskusnim znanstvenicima, pogotovo onim domaćim koji će zahvaljujući brojnim primjerima i teorijama iz njemačke književno-znanstvene metodologije dobiti nove uvide u interpretaciju proze.